

Snad pův. význam zářivosti prokmitá také z názoru, jež zná Bartoš od Žďáru (Dial. 2, 332, Slovn. 161): krásná je prý jenom Panna Maria; ženské jsou jenom hezké, pěkné.

POSUDKY A ZPRÁVY.

NAŠE NOVÉ KALENDÁŘE.

Nač je kalendář? Dojista jen pro praktickou potřebu; abychom věděli především, kdy jsou t. zv. svátky pohyblivé, jimiž se řídí a bude ještě dlouho řídití rozvrh našeho občanského života, na př. universitního studia, výročních trhů atd. A za druhé, abychom si vyhledali, kdy připadají jména těch světců, podle nichž jsou nazvány osoby nám milé, kterým po starodávném (chceme-li, tedy i zastaralém) zvyku k jmenovinám chceme prokázati nějakou pozornost.

Jinak má kalendář význam pouze církevní, a tedy až dosud uváděl stále jen jména světců povědomých více méně jen církvi. Vedle katolických svátků přinášely některé kalendáře i svátky církve východní, pamatné dny evangelíků, ano i pořad svátků israelských. Jen vzácnou výjimkou se objevovaly v obyčejných kalendářích i jména slovanská, neboť světců a blahoslavenců uznaných církví římskou měli jsme poskrovnu; vždyť vlastně ve středním věku slovanská jména zněla západu barbarsky, a proto zván Vojtěch Adalbertem, Radim Gaudentiem, Jaromír Gebhardem atd. Teprve novější dobou se upravovatelé kalendářů pokoušeli vyhověti touze, aby tam přibylo jmen slovanských, aspoň takových, jež se dnes dětem dávají a nejsou vpočtena mezi svatá. To se dalo skoro »zadními vrátky«, více méně zdařilým překladem, přizpůsobením neb odvozením ze jména církevního. Tak se z Albiny a Blanky stala Běla, z Amalie Libuše, z Beatrice a Beaty se stala Blažena nebo Božena, z Rosy a Rosalie Růžena, z Valeriana Jaroslav, z Theofila Bohumil, z Theodory nebo Doroty Bohdana, z Friedricha Miroslav, z Vincencia, Viktora, Siegfrieda Vítězslav, ze Sidonie Zdeňka atd.

Letošního roku se měla patrně státi náprava; proč právě letos, nikdo nepoví. A tak kalendáře některé opravdu překvapily, ne stupňováním té ušlechtilé snahy, nýbrž přímo záplavou jmen nových, prý slovanských. Jest arcí otázka, na niž nedovedeme odpovéděti, kdo, kde a kterými pravidly tuto práci podnikl! Ne-

boť neradil-li se s kruhy církevními, jistě se neradil ani se znalci jazyka ani historie, ani s klidnou úvahou a pozorností. A tak, co mělo býti obohacemím a polepšením, stalo se ledabylostí, nešetrností, libovůlí, přímo urážkou každého, komu běží o to, aby, co národu má sloužiti, bylo co možná nejdokcnalejší. Tedy aspoň dobrý soubor pěkných slovanských jmen. Ale co podávají tyto kalendáře!

Rozumí se samo sebou, že bylo nutno zachovati jistý kompromis s řádem dosavadním, neboť Anen, Antonínů, Františků, Janů, Josefů, Karlů bude stále dost; avšak právě proto neměl zmizeti den Antonína poustevníka (17. led.), Františka Sal. (29. led.), Veroniky (4. ún.), Františky (9. bř.), Františka P. (2. dub.), Vincence (5. dub.), Kateřiny (30. dub.) a j., zejm. dni mariánské, neboť jejich vypuštění způsobí jen zmatky. Toť první chyba. Druhou chybu a zmatek několikerý vznítí nedůslednost, ba libovůle v datování. Totéž jméno se klade v rozličných kalendářích na rozličné dni, někdy jest rozdíl jen ob den. Na př. Vojslava v 1. kalendáři na den 9. led., v 2. na den 26. led., pod Božetěcha na 24. ún. — 25. led., Lumíra na 25. ún. — 25. led., Horymíra na 27. ún. — 28. led., Jošta na 2. — 3. list. Anebo v témže kalendáři na dva různé dni, Šebíře 8. led. a 9. pros., Zbyhněva 19. ún. a 27. břez., Miroslava 6. břez. a 18. pros., Bořivoje 30. čce a 6. pros. V jednom kalendáři jest jméno mužské, v druhém ženské. Na př. 9. led. Vojslava, Vojslavy, 30. led. Hyacinta, -ty, 11. ún. Předislava, -y, 6. kv. Božetěcha, -y, 12. září Mladena, -y. Někde stojí nedůsledně nominativ místo genitivu: 20. pros. Dagmara (!) m. Dagmary. Jinde jsou zase neshody v datech: jeden kalendář má k 23. březnu Jiřího P. (asi Poděbradského), ačkoli narození krále Jiřího připadá právě na svátek sv. Jiří 24. dubna. Neshody ve jménech: první kalendář má k 8. lednu Šebíře, druhý Mstiboje, k 26. led. Polykarpa a Vojslava, k 14. ún. Břetislava a Soběslava, k 20. ún. Žitomíra, Oldřicha, Hilaria atd., jistě víc než v 20 příkladech. Chyby a nejasnosti v pravopise i v skladbě: 3. čce Radomíra, Radimíra, 1. pros. Boříka, Božíka, 18. pros. Miroslava, Miloslava; 16. července Tóma (genitiv!) ze Štítného, 28. listop. Věneka (k nomin. Věnek!).

Kolik jmen se pokládá za slovanská, a nejsou! Sem ovšem nepočítáme počestění jmen církevních, ač v kalendáři jsou neobvyklá: Šebek m. Šebestian (20. led.), Klimeš m. Kliment (16. bř.), Pešek m. Petr (19. kv.), Děpolt m. Theobald, Lexa m. Alexej, Jimram m. Emeram, Beneš m. Benedikt, jsou-li položena ke správnému dni. Avšak není české Šebíř, lat. Severus, kteréhož svatého jest 22.

října, a nikoli 8. ledna, Pelhřim = Peregrin, Pilgrim, ne 1. února, ale 16. května; Lenka je (nečeská) zkratka z Magdaleny 22. července, ale neobvyklá místo Eleonory; rovněž Oliva je jméno cizí, Ofka = Eufemie, 13. dubna, a nikoli 17. června, Olbram = Wolfram, Kuneš = Kunrád, Konrád 26. list., ne 29. května; Hynek = Jindřich, Heinrich, 14. července, a ne 26. června, Alena = buď Aloisie, 21. června, neb obyčejněji Helena, a je tedy zbytečno klásti toto jméno na 13. srpen, když tamže Heleny jest 18. srpna. Otokar = Odoakar, Jošt = Jodocus, 13. pros. a nikoli 2. nebo 3. listopadu. Tas = Protasius, 19. července a nikoli 24. listopadu. Rovněž Dagmar (nikoli Dagmara!) není slovanské, nýbrž dánské. — Výbor jmen slovanských pak prozrazuje zřejmě spíš nahodilé, povrchní, ba lehkovážné sbírání nežli svědomitou, vážnou snahu. Většinou jsou tu jména nedoložená, nemající základu ani v listinách ani v názvosloví místním. Blahorád (2. led.) bylo nově utvořeno z řeckého Makarios, Blahoslávka (4. led.) je libovolné zdobnění, stačilo by Blahoslava; Milík (15. i.), Milouš, Miluše jsou zkratky ke jménům počínajícím se Mil- (Miloslav a pod.), nikoli samostatné jméno; Danuška (6. ún.) je zdobnělina ke jménu Daniely, ale docela nesprávný překlad jména Doroty; Sava a Zera jsou jihoslovanská, druhé jen v tvaru zdobnělém Zorka; Zbyšek (16. ún.) jest jen zdobnělina jména Zbyhněv (14. ún.) nebo Zbyslav, a tedy zbytečná; Lešek je polské jméno, nikoli české, zdobnělina z Lech, ne-li příklonka k tvaru Alexej, Alexander, Bělík = překlad lat. Albinus; Spas = libovolný překlad řeckého Sótér, u nás nikdy neslýchaný, Vratslav je zkratka jména Vratslav; Slavka není zvláštní jméno, nýbrž zkratka každého jména počínajícího se nebo končícího Slav- (Slavibor, Slavomír, Jaroslav), Bolek = Boleslav, kteréhož však jména v kalendářích nenalzáme; Blahut = Blahoslav; Přebyslava je chyba tisková m. Přibyslava; Zlatuška je známo jen u Jihoslovanů, a to v tvaru Zlata, Zlatica, Bratslav = Břetislav, Vlaslav = Vlastislav, z rukopisu Královédvorského, odkudž přišel i Lumír, jako z ruk. Zelenohorského Chrudoš; Pravoň je zkratka z Pravoslav nebo Pravomil, Běluška = Albina, Světluška nedoložený překlad z Lucie. Vuk = Vok, totiž buď Volfgang, nebo, ve spojení s Petrem, = Petr v okovech. Boček není vůbec jméno, nýbrž přezdívka levobočka (podle Židkovy Spravovny, 74 a 128 u Tobolky, dítě »císařským« řezem z boku matčina těla zachráněné). Z kroniky Kosmovy, a to ze zkomoleného rukopisu, vzato nesprávné jméno Pobraslav, správně Dobroslav, z kroniky Hájkovy populární Horymír, ač by lépe mělo zníti Hořimír.

Jména jako Hrdoslav,, Chranibor, Krasava, Lidoslava (tak by bylo správně místo Ludoslava), Předislav, Prostivoj, Samomysl, Těšiboj a Těšivoj, Tvořiboj, Beselka a pod. nejsou sice nemožná, ale troufám většinou nová a nedoložená. Nebylo-li by lépe za ně vsunouti jména stará a prameny stvrzená, jako Bohdan, Dobroslav, Dobrohost, Dobromír, Chotěbor, Libomír, Odolen, Velen, Ratibor, Těchobud, Velislav a pod.?

Málo vhodné, myslím, je vkládati do kalendáře jedinečný, básnický pseudonym »Hvězdoslav«, nebo z bájně »rusalky« a smyšlené »lady« dělati jméno vlastní, a ještě míň vkusné den 7. března označovati »Presidenta«.

Také pěkně děkujeme za »obohacení« české onomatologie jmény: Chrastislava, Krásnoslava, Něhoslava, Novomíry, Pelušky, Pěvušky a Vědunky. Přímou pak za posměch lze pokládati, míní-li kalendářník, že by národ český měl mezi světci a milými jmény uctívati i Směcha — či snad Smích — (21. list.), Zdara (18. ún.), Prospěcha (28. března) a Dovtipa (16. list.)! Doufejme, že aspoň tyto zručnosti příště zmizí.

J. V Šimák.

Když jsme tuto zprávu dočtli, náhodou zabloudil náš zrak na nástěnný týdenní kalendář. Tam vidíme týž přívál jmen podobných, o jakých mluví prof. Šimák, jmen často vymyšlených, domáckých zkrácenin jmen křestních atd., mezi nimiž se jen tu a tam objevuje skutečné, známé jméno křestní. Tak na př. v posledních dnech března Haška, Želimíra, Prospěcha, Lutobora, Bohuše, v dubnu Častolova, Veleslava, Milušky, Miroslavy, Bohaboje, Radomila, Raduze, Mahuleny, Darušky, Spasa, Věroslava, Kochana, v květnu Myslibora, Pobrašlava, Všebora, Chranibora, Radoslavy, Peška, Hvězdoslava, Hostimila, Ždana, Svatobora, Braslava, Zdislavy, Petrušky atd. atd. Neradi bychom, aby se nám vyčítalo, že se stavíme proti snaze, aby naši lidé měli v hojnější míře jména slovanská (máme dnes dosti lidí bez vyznání, kteří se snad budou vyhýbati jménům katolických světců a světic, snad i příslušníci církve československé se budou ohlížeti po jménech domácích, a jako činívali naši předkové v dobách starých, i rodiče katoličtí rádi jmenují své děti jménem českým, třeba to ani nebylo jméno českého nebo slovanského světce): ale každý přítel českého jazyka musí žádati, aby to byla *skutečná jména*, ne co se náhodou namanulo do hrstí samozvaných, bezejmenných reformátorů našeho kalendáře, kterým jde jen o to, aby vyplnili nějak 365 dní v roce. Kdo jsou títo reformátoři,

kteří nemají ani tolik svědomitosti, aby dovedli opisovati, co si který z nich vymyslí?

V týdenním kalendáři čteme ke dni 28. září »Václava kr.«, patrně = Václava krále. Míjí se tím král Václav I., či II., či III., či IV.? Či vydavatelé kalendářů objednávají jich úpravu u nevědělců, kteří nevědí ani, čím byl svatý Václav, jehož památce tento den posud byl zasvěcen?

Red.

NAVŠTĚVOU U NOVIN.

8. Čech.

Prohlédli jsme z referentské povinnosti číslo z 15. ledna t. r. a prosíme čtenáře hned na začátku, aby nám neměl za zlé, že omíláme pořád tytéž výtky. Noviny, jak viděti, jsou v své nečeské řeči důsledné víc, než bychom se snad nadáli, a nezbývá než na jejich nečeskost ukazovati vždy znova.

Slovník »Čecha« se hemží starými — ale nedobrymi — známými. Nemile se nás tu dotýká přítomnost »dotyčného berního úřadu, u něhož se soupisové zápisy malézají« (str. 11), neboť, nechce-li to slovo zde býti vtipem, patrně jde o (prostý) »berní úřad, u něhož jsou s. z. uloženy«; místo o »předloze dotyčného zákona« (9) se prostě česky řekne »... onoho...«. Neschází zde arci »nepostrádatelný« (nepostrádatelná jednota, 2 — nezbytná), »obnos« a »obnášeti« (obnos o vánocích rozdaný, 11 — částka; dovoz obnášel... dolarů, 2 — měl cenu), »předhůzka« (protestoval proti předhůzce, že on..., 3 — výtce), »předřečník« (jeden z předřečníků, 3 — z předcházejících řečníků), »spolupodepsati« a »spolupůsobiti« (projev presidentův byl ministrem Udržalem spolupodepsán, 4 — podepsán také; spolupůsobiti s námi, 2 — působiti spolu s námi), »zodpovědný« (zodpovědný správce, 2 — odpovědný; zodpovědní ministři, 2), a užívá se arci i dobrých jinak slov v nepravém významu a na nesvém místě. Nikdo prý »nemůže zatajiti obtíží okamžité situace« (1) m. nynější, »obraz svatby v Káni rozhodně to není« (3) m. jistě; kdosi prý »dal anglickému premieru sděliti« (1) m. oznámiti; »Barthelot je 55 let stár« (9) m. B-ovi je 55 let; mluví se o »stávající Společnosti národů« (1) m. dosavadní; poznamenává se, že X. Y. »není žádným obyčejným redaktorem« (4) m. nikterak; krise prý »bude vyvolána otřeseným postavením ministra Skirmunta« (6) — m. způsobena; zloděj ovšem »doznal, že...« (6), patrně úplně dopodrobna, m. se přiznal; »pobožnost se koná v následujícím pořádku« (5) — spr. v tomto; Dunaj velmi logicky za-